

RĂZBOAIELE PRIN INTERMEDIARI, UN MODEL CHEIE AL CONFLICTULUI POLITIC ȘI AL CONCURENȚEI INTERSTATALE

Andreea Narcisa Buduca, absolventă a programului masteral
Studii de Securitate Globală,
promoția 2021
email: andreea.buduca97@e-uvt.ro

Abstract

The international scene of the 21st century is characterized by unpredictability, dynamism and complexity. The new types of confrontations – the hybrid ones - incorporate a new asymmetric typology of war in which the ambiguous identity of the involved actors represents the main advantage. War through proxies, because about, this is about, represents a strategic innovation in which a state or non state actor is involved in a conflict via surrogate forces. The plausible deniability of the intermediate relationship between the benefactor actor and the proxy generates, on the one hand, short term strategic advantages and, on the other hand, leads to an escalation of the conflict in long term. The case of the proxy warfare between the U.S.A. and Iran, which involved the Iraqi state and its substate entities accurately exemplify this hypothesis. Proxy interventions under the pretext/ pressure of the emergence imposed by the Islamic State in the region generates two waves: the first one facilitates the achievement of short term goals and the second one exacerbates the tensions between actors; in this sense, the second wave is generating instability in the Middle East region and is establishing the premises of a total war.

Keywords: Proxy warfare, surrogate forces, S.U.A., Iran, Irak

INTRODUCERE - IMPLICAREA INDIRECTĂ ÎN CONFLICT. RĂZBOIUL PURTAT PRIN INTERMEDIARI.

Conflictul interuman datează din cele mai vechi timpuri; acest fenomen fiind prezent încă dinaintea existenței statului în forma pe care o cunoaștem astăzi. Dacă atunci identitatea părților implicate în conflict era bine cunoscută, în prezent, conflictele au deprins un caracter mai necunoscut, indirect. Evoluția sistemului internațional și al tehnologiei a condus la situații precum angajarea unei entități auxiliare de către un actor sponsor în vederea gestionării sau purtării unui conflict în numele acestuia sau pentru acesta într-un mod total necunoscut. Odată cu dezvoltarea acestor mecanisme de cooperare, utilizarea forțelor *proxy*, indiferent dacă acestea au fost folosite pentru a evita o confruntare directă sau pentru a oferi o susținere consolidată propriilor trupe, a crescut considerabil. Mai mult decât atât, efectele catastrofale produse de cel de-al doilea Război Mondial precum milioanele de refugiați, pierderile

umane, crizele economice, împărțirea teritorială a Europei în două zone de influență (Andrews, 2016) au condus la o conștientizare generală a riscurilor, costurilor și a pericolelor impuse de o confruntare directă. Regândirea tacticilor și strategiilor de purtare a unui război venită pe fondul experiențelor anterioare (*learned lessons* care reprezintă un cumulul de informații deprinse din analiza experiențelor și evenimentelor din trecut și modelează parcursul acțiunilor și comportamentelor viitoare în vederea eficientizării acestora) a produs la nivel internațional o schimbare de paradigmă, astfel abordarea indirectă a războiului, prin intermediari, a devenit din ce în ce mai atrăgătoare pentru state și pentru statutul lor de garant al securității populației, în detrimentul confruntărilor clasice. Abordarea indirectă a războiului precum o delimitează conceptual Alianța Atlanticului de Nord reprezintă o tehnică prin care se încearcă influențarea mediului de operare în care actorii neregulați își desfășoară activitatea; (...) prin combinarea diverselor activități se creează efecte sinergice menite să contureze un mecanism de erodare a suportului pentru

organizațiile care prezintă o amenințare neregulată și a ideologiei acesteia”. (N.A.T.O. Standard Allied Joint Publication, 2019,p.1-28). Natura actuală a sistemului internațional și evoluția tehnologică au făcut ca războiul sau acțiunile de tip neconvențional să devină un instrument cheie al mediului internațional de securitate.

Războiul prin intermediari presupune angajarea indirectă într-un conflict printr-o a treia entitate, în ideea influențării strategice (Mumford, 2013, p.11). Acesta este reprezentat de relația ascunsă sau nu dintre un actor statal sau nestatal, intitulat și beneficiar, care sponsorizează prin armament, pregătire militară, suport logistic și/sau bani o altă entitate în ideea angajării acesteia într-un conflict, vizând interesele și obiectivele statului sponsor. Aceste acțiuni de cele mai multe ori vizează maximizarea beneficiilor și în același timp minimizarea riscurilor, cu alte cuvinte, războaiele purtate prin intermediari reprezintă cea mai viabilă alternativă a statelor pentru a-și promova interesele și în același timp de a evita angajarea directă într-un conflict costisitor și plin de pierderi umane (Loveman, 2006, pp. 30-33). Deși războiul prin intermediari pare cheia succesului, datorită caracterului clandestin și al ambiguității regulilor și normelor care stau la baza relației de cooperare vom putea observa că acesta poate avea ca rezultat escaladarea conflictului, astfel crescând intensitatea, durata și viciositatea acestuia și probabil modificându-se și rezultatul final. Putem afirma aceste lucruri strict prin prisma dinamicii relației de natură *proxy*; având premisele unei cooperări necunoscute, secrete sau ascunse, actorul beneficiar poate stopa sau limita în orice moment furnizarea de resurse dacă acest lucru este în favoarea sa, indiferent de repercusiunile care se răsfrâng asupra actorului intermediar sau chiar a conflictului propriu-zis.

Implicarea indirectă într-un conflict are la baza diferite motive care justifică această alegere a unui actor; astfel că literatura de specialitate identifică șase motive principale teoretizate de Frederic Pearson în lucrarea sa (Pearson, 1974, pp. 262-263). Deși acesta nu făcea trimitere directă la războiul purtat prin intermediari, motivele identificate de acesta se aplică cu acuratețe subiectului nostru. Primul motiv identificat de acesta face referire la achiziția teritorială care raportată la subiectul nostru o regăsim sub forma dorinței de extindere a sferei de influență a actorului sponsor. Al doilea motiv se raportează la protejarea diferitelor categorii sociale, astfel că merită amintit rolul pe care îl joacă grupurile etnice și diaspora pe

care o consideră actorul relevantă atât ca și motiv al inițierii acțiunilor de natură *proxy* cât și ca actor cheie în desfășurarea acțiunilor. Al treilea motiv și unul dintre cele mai frecvent întâlnite în cazuistica de specialitate face referire la protejarea/ promovarea intereselor economice. Intervențiile *proxy* au de cele mai multe ori la bază, atât în ceea ce privește forțele angajate, cât și actorul sponsor câștigarea de resurse sau obținerea controlului asupra acestora. Al patrulea motiv face referire la protejarea intereselor diplomatice și militare. Cel mai relevant exemplu în acest caz îl reprezintă intervențiile *proxy* care vizează redobândirea controlului în anumite zone strategice precum în cazul intervenției S.U.A. via T.M.F. și C.T.S. din Irak care viza înlăturarea controlului grupării teroriste I.S.I.S.. Printre ultimele motive enunțate de Pearson se numără ideologia și dorința de stabilire a unui echilibru în ceea ce privește puterea la nivel regional.

Pe lângă motivele enunțate anterior, dinamica mediului internațional de securitate ne face evidente încă câteva elemente care conturează aproape cu exactitate premisele oricărei intervenții de natură *proxy*. La nivel global s-a propagat percepția conform căreia intervenția indirectă reprezintă un drum mai echitabil spre atingerea obiectivelor având în vedere caracterul ambiguu al relațiilor existente între sponsor și forța surogat și negarea plauzibilă care succedă acestei caracteristici. Astfel că intervențiile indirecte reprezintă o alegere mai favorabilă în detrimentul intervenției directe (unde acțiunile atrag de la sine și răspunderea internațională) care poate reprezenta o escaladare a conflictului; acest ultim motiv este discutabil prin prisma impredictibilității evenimentelor și va fi analizat și demonstrat ulterior.

Intervențiile de natură *proxy* au devenit un aspect din ce în ce mai relevant în mediul actual de securitate datorită expansiunii războaielor la nivel substatal și a faptului că din ce în ce mai multe conflicte și problematici interne precum războaiele civile, insurgențele, radicalizarea au un element comun și anume implicarea unor entități externe. Dar nu trebuie să uităm ca acestea reprezintă o moștenire oferită de Războiul Rece. În ciuda rivalităților dintre est-vest, un punct cheie l-a reprezentat evitarea unei confruntări directe care ar fi putut conduce la un război global și implicarea prin alte mijloace. Istoria rămâne relevantă pentru definirea războaielor *proxy* și totodată pentru conceptualizarea relației dintre actorul sponsor și entitatea intermediară.

**BAZA RELAȚIEI DE COOPERARE DINTRE ACTORUL
STATAL SPONSOR ȘI ACTORUL INTERMEDIAR:
RELAȚIA MOTIVAȚIE - BENEFICII - RISCURI**

Literatura de specialitate enunță existența a trei condiții importante care trebuie să fie îndeplinite pentru a putea exista o relație de cooperare (Geraint, 2012, pp.10-14). O primă condiție este cea a necesității existenței unei relații de asistență între statul sponsor și actorul intermediar; acest lucru poate presupune finanțare, furnizare de echipament și armament militar, baze de antrenament și chiar asigurarea unui *safe place* pe teritoriul statului sponsor. *Safe place* sau *safe haven* cum le mai regăsim în literatura de specialitate sunt „locuri sigure și esențiale în care operează insurgenții acestea servind ca sanctuare de odihnă, baze suplimentare pentru recrutare, instruire, diseminare a propagandei sau chiar ca și punct de contact între aceștia și lumea exterioară” (Byman et al., 2001, p. 84).

Potrivit celei de-a doua condiții, ambele entități trebuie să aibă același inamic și anume, statul țintă. Aici, potrivit noilor configurații ale mediului internațional de securitate, putem afirma că acest aspect nu mai este total relevant și în nici un caz general valabil; noile entități nestatale care asigură rolul de actor intermediar într-un conflict (cazul P.M.C.) nu trebuie să împartă aceleași viziuni, ideologii sau motivații cu statul sponsor. Cu toate că de cele mai multe ori, aceștia împart aceleași motivații și obiective, având un inamic comun, există și cazuri în care acțiunile întreprinse de actorii intermediari sunt făcute strict în schimbul unei remunerații echitabile sau doar ca și o acțiune premergătoare scopului final care poate viza cu totul și cu totul alte ținte/obiective. Al treilea aspect evidențiat, vizează durata relației dintre statul sponsor și actorul intermediar, astfel existând mai multe opinii printre rândurile literaturii de specialitate. Unii specialiști, precum Hughes Geraint (Geraint, 2012, p. 12), susțin că relația dintre un stat sponsor și un actor intermediar trebuie să fie de durată medie, acest lucru însemnând câteva luni sau chiar ani (existând o relație consolidată), în timp ce alți specialiști ca de exemplu, Allan Day (Day, 2002, p. 7) susțin faptul că acestea pot fi atât de durată (menținute în timp) cât și temporare. Prin temporare a se înțelege spontane (operaționale doar în momente cheie) sau existente doar pentru anumite acțiuni/pe parcursul unei misiuni specifice.

Condițiile formării unei alianțe de natură *proxy* enunțate anterior reprezintă, am putea spune, doar un lucru de natură organizatorică, dar ceea ce este cu adevărat relevant este motivația care stă la baza inițierii unei astfel de cooperări; aceasta, de cele mai multe ori, face referire la evitarea confruntărilor directe și la avantajele implicării militare în acțiuni ascunse. Înțelegerea unor aspecte cheie precum alegerea actorilor statali de a acționa prin intermediari în detrimentul acțiunilor directe pe de-o parte și alegerea actorilor nonstatali de a deveni forțe intermediare în detrimentul acțiunilor independente pe de altă parte, vor modela parcursul acestui capitol în vederea clarificării motivației și a factorilor care stau la baza creării unei alianțe de natură *proxy*; mai mult decât atât, vom vedea care sunt avantajele și riscurile pe care le presupune această alianță.

În general, statele creează alianțe în materie de securitate pentru a se proteja de atacuri externe și pentru a-și asigura un nivel ridicat de securitate cât și stabilitate; astfel că există numeroase dezbateri la nivel internațional cu privire la motivația principală care se află la baza mobilizării statelor: capacitățile sau amenințările (Walz, 1979). Deși am putea spune ca ambii factori se regăsesc corelați la bazele formării alianțelor în materie de securitate, aceștia se delimitează în funcție de momentul și scopul creării alianței. Astfel că, la nivel internațional, există alianțe care au la bază formării anumite capacități comune sau distincte care corelate facilitează atingerea obiectivelor, în detrimentul acționării independente. Spre exemplu în cazul formării G7, aceasta a avut la bază, cu preponderență, capacitățile economice, influența și statutul internațional de puteri globale a statelor aliate (Canada, Statele Unite, Japonia, Franța, Italia, Germania și Marea Britanie). Aceasta a avut rolul inițial de a facilita inițiativele macroeconomice comune, ca mai apoi să aibă în vedere problematici ce privesc drepturile omului și securitatea internațională (Chen, 2021). În ceea ce privește amenințările, acestea, printre alte considerente precum (apărarea comună, promovarea valorilor democratice, promovarea păcii) s-au aflat la baza formării N.A.T.O.. Alianța politico-militară a fost formată în 4 aprilie 1949 pe fondul amenințărilor securitare emergente impuse de cel de-al Doilea Război Mondial și Războiul Rece (N.A.T.O., 2021).

Pe lângă capacități și amenințări, la baza formării alianțelor, în cazul nostru cele în materie de securitate, au un element comun esențial și anume: calculele

cost - beneficiu; statele făcând calcule riguroase în ceea ce privește implicarea strategică într-o alianță, în acest sens delimitând și natura cooperării. Costul poate fi măsurat în resursele cheltuite, probabilitatea de a avea succes (valoarea preconizată a câștigului), cheltuielile necesare pentru a iniția o alianță *proxy*, impactul asupra publicului, longevitatea sprijinului. Când un stat decide să formeze o alianță, acesta ia în considerare propriile capacități în comparație cu ale adversarului, ca mai apoi să fie anticipat în ce fel formarea sau nu a unei alianțe va afecta calculele cost - beneficiu și reacția societății internaționale, mai mult decât atât se iau în considerare costurile și beneficiile în funcție de ceea ce este dispus să ofere sau să sacrifice aliatul - entitatea *proxy* (Snyder, 1997).

În cazul alianțelor de natură *proxy*, ambii actori, au interese specifice și diferite capacități, aceștia fiind motivați atât politic cât și strategic să caute mijloace de diminuare sau cel puțin de gestionare cât mai eficace a amenințărilor impuse de actorul adversar. De cele mai multe ori ideea diseminării amenințărilor și capacităților în sistemul internațional reprezintă un imbold pentru crearea unor alianțe cu actori nestatali în detrimentul alianțelor tradiționale, interstatale, sau a implicării directe. Natura clandestină și informală a alianțelor de natură *proxy* permite statului sponsor să provoace un adversar sau să-și promoveze influența într-o manieră indirectă; paravanul ambiguității oferit de actorii nestatali aliați oferind spațiu de manevră. Alianțele de natură *proxy* se mulează aproape perfect statelor care se află în dezavantaj strategic față de statul adversar sau care consideră costurile implicării într-un conflict direct extrem de ridicate. Actorul intermediar de cele mai multe ori posedă capacități unice care plasează statul beneficiar în avantaj. Spre exemplu acesta poate fi un bun cunoscător al rețelelor informaționale locale (relațiile interumane dintre actorii intermediari și restul populației facilitând accesul la informații), a terenului și poate avea acces mult mai facil în zonele de interes; mai mult decât atât, aceștia acționând în interiorul granițelor suverane cunosc actorii politici locali relevanți, preferințele populației și au acces la rețelele de distribuție a resurselor și de ce nu chiar și a informațiilor (Salehyan, 2010).

Pe de altă parte, actorii nestatali (forțele *proxy*) din diverse cauze sunt constrânși de contextul internațional să se alieze cu actori statali în detrimentul actorilor nestatali, accesul la resurse fiind mult mai facil. De la sine înțeles este faptul că statul sponsor reprezintă o cale de acces mult mai ușoară spre resursele materiale

necesare dezvoltării unor acțiuni militare împotriva altui stat; actorii nestatali fiind de cele mai multe ori aflați în dezavantaj din punct de vedere material, riscând chiar și dezbinarea grupului. Chiar dacă actorii nestatali aleg de cele mai multe ori să formeze alianțe de natură *proxy* cu actorii statali datorită remunerației atrăgătoare, aceștia dispun și de alte forme de accesare a resurselor precum piețele ilicite, sponsorizări din partea populației și chiar furnizarea de pregătire militară (spre exemplu gruparea *Hezbollah* care dispune de tabere de instruire militară pentru militanți/adepti).

Pe lângă accesul facil la resurse, vulnerabilitățile și presiunile din domeniul politicii externe favorizează formarea de alianțe între actorii statali și cei nestatali, în detrimentul atingerii obiectivelor prin intermediul altor mijloace. Vulnerabilitățile sistemului politic intern precum împărțirea inegală a puterii, lipsa consensului, lipsa de reprezentabilitate, lipsa de influență asupra politicilor externe, lipsa resurselor necesare susținerii unei confruntări directe stimulează ideea formării unei alianțe de natură *proxy*. Pentru actorii statali o alianță cu actori nestatali se diferențiază de cea cu alți actori statali prin ușurința prin care acestea se formează, prin prezența ambiguității care face ca actorul sponsor să fie foarte puțin susceptibil acuzațiilor sau identificării și nu în ultimul rând prin costurile reduse. Pe de cealaltă parte, pentru actorii nestatali - forțele intermediare, formarea unei alianțe cu un actor statal reprezintă o sursă sigură și abundentă de resurse care poate întreține buna funcționare și de ce nu chiar îmbogățirea și dezvoltarea organizației.

Literatura de specialitate enunță existența a trei raționamente strategice care conturează atât *modus operandi* al actorilor intermediari cât și factorii care stau la baza alegerii actorilor statali de a se implica într-o alianță de natură *proxy*: constrângerea, perturbarea și transformarea (Geraint, 2012, pp.20-22). Primul dintre acestea face referire la dezvoltarea și utilizarea unei strategii de constrângere de către entitatea intermediară care să influențeze statul adversar să oprească sau să își modifice acțiunile în desfășurare, fiind necesară reevaluarea relației cost - beneficiu. Această reevaluare delimitează două direcții de acțiune, astfel că statul în cauză este forțat să atingă o concesie sau în cele din urmă să sufere consecințele acțiunilor în desfășurare. Cel de-al doilea raționament implică utilizarea unei forțe *proxy* în ideea destabilizării ordinii prestabilite și obținerea de resurse din confruntarea directă. Astfel că într-o confruntare directă dintre

doi actori statali sau nestatali, a treia entitate poate fi folosită să destabilizeze partea adversară prin susținerea sau crearea unor conflicte interne. Acestea sunt menite să distragă atenția actorului țintă, astfel acesta redirecționându-și capabilitățile militare spre suprimarea conflictelor interne, afectând capacitatea de gestionare a conflictului principal. Pe lângă cele două raționamente, transformarea obiectivelor sau a traiectoriei statului țintă poate reprezenta un factor cheie în atingerea diferitelor strategii ale statului sponsor. Acești trei factori sunt esențiali pentru determinarea creării unei alianțe de natură *proxy* între un actor statal și unul nestatal. De menționat este faptul că perturbarea și constrângerea adversarului sunt unele dintre cele mai de succes tactici utilizate de către forțele intermediare. Totuși este insuficient să constrângi un stat prin forțe intermediare (care, de la sine înțeles, nu vor avea capabilitățile necesare atingerii scopului final) în vederea respectării unor norme internaționale sau conformării la ideologia unei coaliții. Sunt necesare un cumul de capabilități și instrumente de *soft* și *hard power* combinate.

S.U.A. - IRAN ÎN CONFLICTUL CU SPECIFIC PROXY DIN IRAQ. IMPACTUL ACESTUIA ASUPRA STABILITĂȚII DIN ORIENTUL MIJLOCIU

Evenimentele din ultimii ani au reprezentat un *hot spot* pentru relația Iran - Irak - S.U.A. Anul 2020 a fost caracterizat de o escaladare a tensiunilor politice, economice și de o proliferare a atacurilor de natură *proxy* care în final s-au apropiat de un război complet. Irakul, menționat intenționat la mijloc în înșiruirea precedentă, s-a aflat în centrul acțiunilor, atât ca și parte a conflictului cât și ca spațiu de desfășurare al acțiunilor. Irakul prin prisma divizării etnice și a direcțiilor politice se află în mijlocul celor doi giganți Iran și S.U.A.. Cu toate acestea, pe lângă intervenția externă care a jucat un rol important în dinamica conflictului, nu trebuie subestimată capacitatea de luare a deciziilor a actorilor irakieni (în special *Popular Mobilization Forces* - P.M.F. și *Tribal Mobilization Forces* - T.M.F.); supraestimarea implicării externe prin prisma actorilor intermediari în procesele decizionale a condus la o interpretare greșită a mediului și la o escaladare a conflictului, într-o situație deja tensionată.

Pentru a înțelege dinamica evenimentelor care conturează conflictul *proxy* Iran-S.U.A. trebuie să determinăm natura implicațiilor externe în Irak, relațiile actorilor externi cu forțele intermediare irakiene și proporția de independență în procesul de luare a deciziilor a entităților irakiene. Un punct de cotitură în dinamica evenimentelor este marcat de criza I.S.I.S. din 2014 care a stimulat implicarea actorilor externi via *proxy* în politica internă a statului și totodată a îngreunat gestionarea acestora de către entitățile naționale. Multitudinea de actori implicați, atât statali cât și nestatali, relațiile fluctuante dintre aceștia, interesele diferite, competiția la nivel național între entitățile aflate la guvernare au îngreunat consolidarea și gestionarea alianțelor de natură *proxy*. În acest sens se evidențiază, cu precădere, o competiție între entitățile *proxy* sub statale, între *Tribal Mobilization Forces* (T.M.F.) și *Popular Mobilization Forces* (P.M.F.), mai mult decât o competiție interstatală între actorii sponsor S.U.A. și Iran. Convergența intereselor, a P.M.F. care împărtășește viziunea statului iranian, și a T.M.F. care se identifică cu valorile S.U.A., acestea fiind uneori influențate de statele sponsor implică necesitatea de regândire a conceptului de forță intermediară. Într-o lume interconectată și multipolară, actorii externi joacă un rol important dar nu definitoriu pentru politica statului irakian. Aceștia nu controlează pe deplin entitățile substatale, dar le influențează direcțiile de acțiune prin resursele furnizate. Convergența intereselor între actorii externi sponsor și forțele interne intermediare deși conturează o relație de cooperare, aceștia rămân subiectele unei alianțe *proxy*.

ACTORI HIBRIZI PE SCENA INTERNĂ A STATULUI IRAK. AMBIGUITATEA RELĂȚIILOR INTERMEDIARE

De-a lungul timpului, mediul intern al Irakului a fost divizat în diferite sfere de influență, de la britanici, la turci și americani. Susținerea externă și mai apoi sponsorizarea diferitelor entități irakiene a jucat un rol important în definirea politicii interne și externe a statului influențând într-o mare parte stabilitatea regională. Relațiile *proxy* și parteneriatele dezvoltate de diferite entități irakiene conturează un stat irakian receptiv și deschis la inițiativele externe de implicare în afacerile interne.

Istoricul sugestiv împreună cu crizele securitare emergente, marchează mediul actual al scenei politice interne a statului irakian unde problematica securitară generată de cucerirea ISIS a unor părți considerabile

din centrul și nordul Irakului a facilitat apariția și dezvoltarea numeroaselor alianțe *proxy* la nivel substatal. În decursul expansiunii sale, I.S.I.S. a cucerit regiuni de la frontiera estică cu Siria până la Kirkuk și de la Mosul până aproape de capital (Glenn, 2019). În acest context, liderul religios al musulmanilor shia, Grand Ayatollah Ali al-Sistani văzând că armata națională este decimată și aflată în imposibilitatea instrumentării unei ofensive consolidate, ne mai putând fi vorba de o defensivă viabilă, s-a simțit nevoit să apeleze la mobilizarea populației invocând un decret religios (fatwa). Acest moment marchează divizarea populației și apariția diferitelor entități cu caracter paramilitar angajate mai târziu în parteneriate *proxy* cu state precum Iran, S.U.A. și Turcia (Rubin, Al-Salhy, Gladstone, 2014).

Una din entitățile hibride care se remarcă pe plan național odată cu inițiativa președintelui este Popular Mobilization Forces - P.M.F. (Al Jbour, 2021). O numim entitate hibridă deoarece, aceasta, pe lângă multiplele ideologii și forțe care o alcătuiesc, s-a dovedit de-a lungul timpului ca având interese multiple, abordând instrumente atât de *soft* cât și de *hard power* în vederea apărării statului pe de-o parte, și pe de altă parte în vederea preluării puterii, acționând ca un *proxy* al statului iranian.

În câteva cuvinte, un **actor hibrid** reprezintă o entitate care își direcționează eforturile în vederea obținerii influenței politice într-un stat ca mai apoi să o folosească în dezvoltarea unor rețele paralele cu statul (Cambanis et al., 2019). P.M.F. este catalogată și cunoscută drept o miliție paramilitară shia, compusă din mai mult de 50 de entități însumând aproximativ 110.000 de luptători, astfel devenind forța principală în lupta împotriva emergenței terorismului. Printre cele 50 de entități se numără The Badr Organization, Kata'eb Hezbollah, Harakat Hezbollah al-Nujaba, organizații puternice de natură teroristă care se diferențiază ideologic de unitatea grupului. Acestea din urmă, având o orientare mai mult pro iraniană decât pro irakiană, a dus de la sine la catalogarea întregii organizații ca fiind una afiliată Iranului, afirmație dovedită ulterior prin acțiunile întreprinse (Aliyev, 2016). În prezent strategia P.M.F. este divizată în două direcții de acțiune, astfel că uneori luptă pentru apărarea statului, susținând interesele naționale și integritatea teritorială, iar alteori se poziționează în competiție cu statul în vederea obținerii puterii, resurselor sau chiar a legitimității. Apariția acestora și consolidarea poziției pe scena

națională subliniază un stat irakian slab sau cel puțin destabilizat de proliferarea I.S.I.S. și proclamarea califatului. Pe plan național, P.M.F., și-a consolidat poziția datorită susținerii premierului Maliki, afiliat Iranului, care contrar normelor constituționale plasa entitatea sub răspunderea cabinetului său, astfel că dintr-o miliție aceasta s-a transformat într-o instituție a statului.¹ Mai mult decât atât, în perioada următoare, în mandatul lui Haider al-Abadi (2014-2018) succesorul lui Maliki, deși acesta se poziționa împotriva expansiunii și validării P.M.F., entitatea și-a consolidat poziția pe fondul amenințărilor teroriste emergente. În ciuda disensiunilor dintre Abadi și Abu Mahadi (liderul P.M.F.), serviciile indispensabile pe care P.M.F. le furniza și rolul crucial în asigurarea stabilității naționale a condus la obținerea statutului de „formațiune militară independentă” (Saliba, 2016). Acest nou statut care prevedea pentru P.M.F. susținerea statului dar nu și coordonarea strictă și directă a acestuia a propulsat și dorința entității de a se implica și mai mult în reorganizarea statală și restabilirea unui mediu sigur. Astfel că în anul 2018, după modificări organizaționale și structurale, o parte a P.M.F. se transformă în entitate politică, candidând la alegerile naționale, soldate cu obținerea a 47 de locuri în parlament (Aljazeera, 2018).

Datorită prezenței tot mai sesizabile pe scena națională a influențelor externe care sub pretextul combaterii terorismului urmăresc influențarea direcției politicii externe/interne a statului irakian, Statele Unite încep să susțină o altă entitate națională care a răspuns apelului liderului religios Grand Ayatollah Ali al-Sistani în 2014 - *Taliban Mobilization Forces* (T.M.F.).

Istoricul controversat al disensiunilor dintre minoritatea sunni și shia subliniază discrepanțele aparatului de stat în ceea ce privește cooperarea și gestionarea coerentă a celor două religii. Populația sunnită din regiuni precum Mosul, unul dintre cele mai mari orașe din Irak, Anbar, Ninewa, au fost o perioadă îndelungată victimele cabinetului Maliki, datorită competiției interreligioase; astfel că minoritatea sunni, datorită marginalizării și a lipsei prezenței de pe scena politică, în cele mai multe cazuri a favorizat indirect proliferarea terorismului prin diferite interacțiuni mai mult sau mai puțin extremiste, insurgente în vederea obținerii unor beneficii. În acest context, un prim

¹ *Constituția Irakului*, Art. 9, Paragraf B, „The formation of military militias outside the framework of the armed forces is prohibited.”

moment de intervenție externă via *proxy*, îl reprezintă campania anti insurgență *Anbar Awakening* condusă de Statele Unite care au reușit pentru prima dată să mobilizeze forțele tribale sunni de partea acestora în vederea combaterii al-Qaeda. *Sons of Iraq*, după cum se intitulau forțele tribale participante, însumau aproximativ 90.000 de luptători care beneficiau de suportul tehnic și logistic al Coaliției internaționale. Aceștia au devenit o forță surogată a S.U.A. în speranța combaterii fenomenului terorist și al obținerii unei poziții strategice relevante în stat. Afilieră *Sons of Iraq* cu Statele Unite se împotriva viziunii comune de creare a unui stat irakian democratic și unificat datorită modului în care Coaliția a ales să înarmeze și să instruiască fără permisiunea guvernului suveran de la Bagdad o entitate tribală, națională (Mumford, 2013). Astfel că una dintre dorințele forțelor tribale sunni care viza integrare acestora în forțele militare naționale, s-a dovedit incompatibilă cu disensiunile dintre Maliki și liderii milițiilor sunni. Mai mult decât atât, aceștia au devenit țintă a grupărilor shia afiliate statului și al forțelor teroriste afiliate *al-Qaeda* încă prezente (Gaston 2017).

În pofida acestui istoric caracterizat de divizare religioasă, apelul la solidaritate și mobilizare în rândul populației, înaintat de liderul religios Grand Ayatollah Ali al-Sistani, în contextul auto proclamării califatului I.S.I.S. în anul 2014, a avut un ecou puternic și printre rândurile triburilor sunnite. Astfel că aceștia se alătură armatei naționale și milițiilor shia (ulterior P.M.F.) formând un front comun împotriva terorismului. Prezența forțelor tribale sunnite oferă coerență acțiunilor având în vedere experiența anterioară a acestora în mediul terorist, și cunoștințele despre rețelele locale și spațiul geografic în care se desfășoară misiunile. Mai mult decât atât, la nivel internațional, implicarea acestora reprezintă un punct de stabilitate pe scena politică internă care ar facilita sau cel puțin eficientiza lupta împotriva terorismului. Astfel că pe modelul *Sunni Awakening*, Statele Unite dezvoltă un mecanism de susținere prin furnizarea de echipament, armament, instruire și chiar remunerație al unor forțe tribale, formând *Tribal Mobilization Forces* (T.M.F.); acesta venind ca o alternativă în rândul populației sunnite de a se alătura luptei împotriva terorismului.

Datorită influenței mult mai proeminente pe scena națională a populației shia, aceasta fiind reprezentată pe scena politică și a prevederilor constituționale care interzic exercitarea de forțe militare în afara armatei

naționale sau a Peshmerga², în anul 2016 P.M.F. devine „formațiune militară independentă” (Saliba, 2016), context care forțează T.M.F. să-și desfășoare activitatea sub egida acesteia. Cu toate acestea, susținerea și implicațiile externe continuă să existe, cele două entități diferențiindu-se atât din punct de vedere ideologic cât și strategic.

O mare parte a atenției pe scena internațională este acordată celor două entități T.M.F. și P.M.F., reprezentante ale forțelor tribale sunnite și a populației shia, dar un alt actor care s-a dovedit a fi relevant, s-a remarcat în misiunea de combatere a I.S.I.S. generată de criza din 2014. Forțele afiliate *Kurdistan Regional Government* (K.R.G.) și anume forțele Ministerului Peshmerga, forțele *Kurdistan Democratic Party* (K.D.P.) și *Patriotic Union of Kurdistan* (P.U.K.) reprezintă un factor esențial în dinamica războiului *proxy* care se desfășoară pe teritoriul Irakului datorită afiliării acestora atât cu Iran cât și cu Turcia și Statele Unite (Cambanis et al., 2019). Momentul crizei ISIS din 2014 a reprezentat pentru K.R.G. atât oportunitatea de a-și suplimenta resursele, profitând de implicarea Coaliției, cât și de validare la nivel atât național cât și internațional. Liderii K.D.P. și P.U.K. doreau să-și promoveze unitatea și capacitățile ca un întreg, ca un stat de sine stătător, în ciuda discrepanțelor existente între cele două entități și K.R.G.; acestea nedorind să-și subordoneze armatele guvernului regional datorită pierderii controlului deplin (Bengio, 2016). Strategia acestora avea la bază evidențierea și promovarea capacităților de luptă excepționale ale Peshmerga în vederea combaterii I.S.I.S. care acaparase o mare parte a teritoriile Kurdistanului. Cunoștințele *de facto* a terenului, a rețelelor interne, susținerea externă din partea S.U.A a K.D.P. prin capacități militare aeriene și a P.U.K. de către Iran prin armament și elemente de logistică a favorizat victoriile împotriva I.S.I.S.. Forțele afiliate Peshmerga împreună cu *Kurdistan Workers Party* (P.K.K.) au dispus de un control teritorial mult mai mare în zonele vizate de ISIS decât forțele afiliate Guvernului de la Bagdad, deoarece acestea erau în mare parte zone ale Kurdistanului irakian. Astfel că Kurdistanul prin entitățile și forțele sale afiliate se dovedește un actor relevant în ceea ce privește stabilitatea regională și direcțiile de acțiune pe plan intern (Abdullah, 2018). Legăturile create de interesele comune facilitează utilizarea forțelor kurde

² *Constituția Irakului*, 2005, Art. 9, Paragraf B, „The formation of military militias outside the framework of the armed forces is prohibited.”

ca și parteneri sau aliați *proxy* ai statelor externe, astfel complicând și mai mult răspunsul la întrebarea: cine direcționează politicile statului?

Actori locali, entități regionale, oficiali ai statului, insurgenți, toți aceștia se pot identifica ca și actori *proxy* pe teritoriul statului Irakian. După cum am analizat în această secțiune, am putut observa tendința de divizare a statului irakian și preponderența intervențiilor externe pe teritoriul acesteia. Colapsul forțelor armate naționale în urma crizei ISIS din 2014 și contextul politic generat de aceasta potențează și mai mult deschiderea și disponibilitatea entităților naționale de a se implica în relații de cooperare și/sau intermediare cu actori externi. Având acest context favorabil intervențiilor externe, ne rămâne de văzut măsura în care aceștia direcționează politicile statului irakian. Ca un model neconvențional de alianță *proxy*, în care subdiviziuni ale statului irakian reprezintă actori intermediari pentru diferite state, este interesant de observat în ce măsură această luptă *proxy* purtată pe teritoriul unei a treia entități, fiind implicați actori ai aceluiași stat dar cu afilieri diferite, conduce sau nu la o escaladare pe termen lung a conflictului dintre cele două state sponsor.

CONEXIUNI ȘI RELAȚII INTERMEDIARE LA NIVEL SUBSTATAL. DIVIZAREA STATULUI IRAKIAN

Odată cu înfrângerea I.S.I.S. și revendicarea dreptății a teritoriilor anterior ocupate, competiția asupra controlului teritorial devine un punct relevant pe agendele actorilor locali. Vidul politic și securitar creat de intervenția și mai apoi înlăturarea grupării teroriste a condus la posibilitatea de redefinire a relațiilor de putere atât la nivel local cât și național. Entitățile substatale au privit acest moment ca fiind unul propice dezvoltării relațiilor cu alte grupări la nivel local în vederea extinderii ariei de influență, astfel proliferând relațiile intermediare la nivel substatal. La nivel internațional, evenimentele generate de criza 2014 și ceea ce a urmat după, au reprezentat o amenințare asupra intereselor de securitate ale sponsorilor externi; entitățile substatale odată afiliate cu alte entități locale câștigă influență și mai multă independență din punct de vedere al resurselor, astfel postura de forță intermediară pentru alți actori externi fiind irelevantă.

Acțiunile actorilor locali întreprinse pentru câștigarea influenței asupra anumitor teritorii evidențiază preponderența actorilor substatali de a se implica în alianțe intermediare cu alți actori locali, mai

mult sau mai puțin influenți, în vederea atingerii obiectivelor. Deși relațiile intermediare între doi actori nonstatali sunt mult mai puțin proeminente pe scena internațională datorită anvergurii, acestea joacă un rol definitoriu în dinamica războiului *proxy* desfășurat pe teritoriul Irakului. În acest context, entitățile substatale își configurează caracterul hibrid, acestea regăsindu-se în ambele ipostaze, atât ca și entitate intermediară cât și ca actor sponsor la nivel local. Mai mult decât atât, actorii substatali relevanți analizei noastre, aflați în oricare din situațiile anterioare, au demonstrat că pot în mod simultan să joace și rolul unei forțe intermediare pentru alți actori externi. Cu toate că relațiile între entitățile substatale par a fi mai puternice și mai relevante datorită convergenței intereselor și a celorlalte specificații comune, relațiile cu sponsorii externi oferă cea mai substanțială și viabilă sursă de obținere a resurselor.

În acest sens, pe scena națională a statului Irakian se conturează un război sau cel puțin o competiție intermediară desfășurată pe mai multe nivele; această interconectivitate exemplificând totodată cât de ușor un conflict la scară locală poate escalada într-unul la scară națională sau internațională și invers.

Cu toate acestea, relațiile și competițiile *proxy* la nivel substatal nu înlocuiesc relațiile intermediare formate cu actorii externi. Acestea se corelează, permitând actorilor implicați să jongleze în funcție de beneficii și chiar să schimbe taberele. Suportul extern oferit de Statele Unite forțelor tribale sunnite (afiliate legal și strategic inițial P.M.F., ulterior doar legal) le-a furnizat mijloacele necesare dezvoltării unei independențe a grupului, în vederea susținerii ulterioare a intereselor și valorilor promovate de sponsor și le-a făcut mai puțin susceptibile să dezvolte relația *proxy* inițială.

Dinamica mediului de securitate împreună cu mediul fertil competițiilor *proxy* îngreunează gestionarea relațiilor de această natură, fiind necesar un cumul de capacități pentru a stabili un echilibru. Mediul instabil și conflictual dintre actorii non-statali fie ei entități locale, naționale sau lideri, și actorii statali corelat cu multitudinea de relații intermediare caracteristice Irakului fac ca determinarea exactă a afilierilor și a intereselor să fie complicată. Această problemă se datorează și mediului securitar asimetric în care există multiple variante de afiliere, actorii externi precum S.U.A. și Iran în cazul de față, sunt dornici să sponsorizeze diferite entități locale/naționale în vederea atingerii obiectivelor naționale

dorite, oferind actorilor intermediari spațiu de manevră, astfel aceștia pot cu ușurință să schimbe tabelele; sponsorul fiind de cele mai multe ori irelevant, accentul este pus pe capacitatea de furnizare a resurselor și capitalul de imagine câștigat. În ceea ce privește mecanismul statului extern sponsor de gestionare a relației cu un actor intermediar, acesta este mult mai complex și complicat; interesele specifice ale actorului auxiliar pe scena națională de cele mai multe ori se află în prim plan, iar agenda și interesele statului sponsor se situează pe locul secund. Având aceste caracteristici, pe de-o parte rămâne plauzibilă negarea relațiilor intermediare, iar pe cealaltă parte rămân presupunerile uneori nefondate care conduc la o escaladare a conflictului.

ACȚIUNILE T.M.F. ȘI P.M.F. ÎNTRE AGENDA PERSONALĂ ȘI INTERESELE SPONSORILOR

Scena politică a statului irakian este caracterizată în ultimii ani de aceeași constantă: suportul, intervenția și influența actorilor externi. Cu toate acestea, este eronat să catalogăm toate acțiunile actorilor locali ca fiind rezultate a unor acțiuni intermediare. În primul rând datorită faptului că actorii locali, după cum am văzut în secțiunile anterioare, au ambiții, valori și ideologii proprii care pot sau nu să se intersecteze cu cele ale statului sponsor; de cele mai multe ori interesele primare ale actorilor intermediari reprezentând doar circumstanțe adiacente pentru scopul final al actorului sponsor. Spre exemplu, în cazul Statelor Unite, sponsorizarea forțelor tribale sunnite în vederea formării entității T.M.F., a reprezentat doar o acțiune intermediară scopului final, acela de a submina influența Iranului prin intermediul entității afiliate P.M.F. Astfel că forțele tribale sunni devin un actor intermediar în conflictul Iran - S.U.A. doar prin urmărirea propriei agende potrivit căreia acestea doreau o entitate care să le reprezinte interesele la nivel național. În al doilea rând, datorită multitudinii relațiilor intermediare atât la nivel statal cât și substatal este complicată determinarea exactă a relațiilor dintre diferiții actori implicați. Mai mult decât atât, natura clandestină și ascunsă a relațiilor evidențiază ambiguitatea acestora făcând ca negarea să fie plauzibilă. Cu toate acestea presupunerea că anumite acțiuni ale entităților irakiene sunt doar produsul influențelor externe via relația *proxy*, conduce la o percepție greșită care stă la baza escaladării conflictelor până la o posibilă confruntare directă a celor doi actori externi sponsor. Astfel că în mod indirect, confruntările prin intermediari conduc la o escaladare a conflictului deja mocnit între actorii sponsor.

Acest lucru este sesizabil prin prezența celor doi actori Iran și S.U.A. pe scena națională a Irakului. Deși nimeni nu poate nega afilierea forțelor naționale la cei doi actori menționați anterior, este incorect să afirmăm, spre exemplu, că P.M.F., T.M.F. și forțele afiliate K.R.G. sunt exclusiv actori intermediari.

Legăturile Iranului cu milițiile P.M.F. shia sunt cunoscute și recunoscute la nivel internațional, cu toate acestea, forțele au o agendă proprie în ceea ce privește politica internă și externă a entității. Deși acestea sunt devotate Iranului și servesc intereselor acestuia, având la bază o convergență a intereselor, agenda și ambițiile proprii reprezintă pentru liderii milițiilor o prioritate (Malik, 2021). Chiar dacă Iranul este perceput ca sponsor principal al P.M.F., iar acesta ca un *proxy* devotat al celui dintâi, încadrarea tuturor acțiunilor violente și agresive comise de P.M.F. în strategia promovată de statul sponsor este exagerată.

Începând cu anul 2014, odată cu mobilizarea forțelor populare majoritare shia și formarea P.M.F., agenda promovată de aceștia s-a dovedit a fi ambițioasă. Cu susținerea logistică a Iranului pe de-o parte și susținerea strategică parțială a Irakului pe de altă parte, P.M.F. a reușit să restabilească controlul *de facto* asupra teritoriilor ocupate anterior de I.S.I.S. și să-și extindă aria de influență în regiuni precum Kirkuk, și Ninewa și Anbar care reprezentau zone de interes datorită rutelor economice relevante și a graniței cu Siria (Dury-Agri, Kassim, Martin, 2017). Mai mult decât atât, odată cu expansiunea teritorială, la nivel politic, în urma reorganizării și a susținerii străine puternice în ceea ce privește cultivarea propagandei, manipularea opiniei publice prin diverse surse media, au facilitat ca la alegerile din mai 2018, nou formată alianță *Fateh*³ să se situeze pe locul doi în preferințele populației (Aljazeera, 2018). Mai concret, acest lucru a fost posibil, în ceea ce privește miliții precum Badr sau A.A.H., componente a P.M.F., doar printr-o implicare totală a forțelor direcționate pe două linii de acțiune. Una dintre acestea a presupus crearea de relații intermediare la nivel substatal în vederea extinderii influenței și a cultivării încrederii în rândul populației. Iar ce-a de-a doua a reprezentat uzitarea unui cumul de capacități de tip *hard* și *soft power*, de la constrângerea și amenințarea fizică

³ Membrii Fateh obțin în urma alegerilor din 2018 numeroase funcții ministeriale, astfel reușind să suplimenteze resursele PMF atât din punct de vedere al bugetului cât și al armamentului. În anul 2019, bugetul P.M.F. ajunge să fie echivalent cu cel al armatei naționale și de trei ori mai mare decât a Serviciului de contraterorism.

a populației până la manipularea discretă în vederea creării unei legitimități false și la conturarea unui profil antagonic al Statelor Unite (Paktian 2019).

Deși o dorință personală a grupării P.M.F. de a ajunge la guvernare și a domina scena politică, sponsorizarea Iraniană face parte dintr-un plan mult mai extins. O narațiune des vehiculată face referire la interesele directe ale Iranului facilitate odată cu extinderea influenței teritoriale a P.M.F. Interesele iranienne de securizare a zonelor irakiene de frontieră, crează oportunități comerciale transfrontaliere și permit totodată crearea unui culuar din Iran până în Siria și alte părți ale Orientului Mijlociu. În timp ce Iranul beneficiază direct de această expansiune a P.M.F., fiind din ce în ce mai aproape de obiectivele finale, P.M.F. a preluat controlul punctelor de trecere astfel limitând contrabanda ilegală și totodată colectând taxe de tranzit, au securizat zonele de amenințarea emergentă a teroriștilor dar au și confiscat industriile locale. Astfel că prin influența extinsă și puterea de decizie a P.M.F. obținută via *Fateh*, Iranul își facilitează extinderea coridoarelor economice, subordonează minoritatea sunni și obține o poziție avantajoasă pe plan regional sau cel puțin în statul irakian, în detrimentul Statelor Unite (Al-Nidawi, 2019).

Cu cât agendele personale, ideologia și obiectivele P.M.F. se apropie de cele ale Iranului, cu atât este mai greu de identificat cât reprezintă inițiativa P.M.F. în anumite acțiuni și cât reprezintă ordinele directe ale Iranului. Spre exemplu mobilizarea de trupe exercitată de P.M.F. în regiunea Anbar care a fost *de facto* o acțiune, conformă agendei grupării, efectuată în vederea securizării granițelor sau a apărării împotriva Statelor Unite, a fost interpretată ca o directivă iranliană. În literatura de specialitate care vizează milițiile P.M.F. se evidențiază în primul rând o neîncredere în ceea ce privește abilitatea și dorința reală a Statelor Unite de a lupta împotriva ISIS pe teritoriul irakian și în al doilea rând se accentuează faptul că mobilizarea trupelor în zona de graniță a regiunii Anbar a fost bazată pe dorința proprie de combatere consolidată a amenințării teroriste (Knights, 2020). Este bine știut că pe lângă ideologia și obiectivele comune, P.M.F. împărtășește aceeași viziune cu Iranul și în ceea ce privește percepția amenințărilor, iar Statele Unite sunt printre acestea; prezența S.U.A. pe teritoriul Irakului în vederea combaterii terorismului fiind considerat doar un pretext. Astfel că acțiunea din regiunea Anbar exemplifică cel mai concis convergența intereselor, și mediul hibrid al confruntărilor și alianțelor *proxy*.

Precum susținea teoreticianul Hughes Geraint, unul din principiile aflate la baza relațiilor intermediare este de a avea un inamic comun (Geraint, 2012), iar conform rapoartelor din contextul alianțelor intermediare, acțiunile întreprinse de actorul *proxy* sunt rezultatul dorinței actorului sponsor. Astfel că, în cazul P.M.F. - Iran, deși P.M.F. este un actor intermediar al Iranului și acționează conform agendei comune (manipulat sau nu de actorul sponsor în conturarea acesteia-lucru esențial în fundamentarea ipotezei noastre), acțiunile acestuia sunt atribuite aproape în totalitate statului sponsor. Toate aceste lucruri conduc la o intensificare a tensiunilor și o escaladare a conflictului pe de-o parte între Iran și forțele afiliate și pe de cealaltă parte între S.U.A. și forțele afiliate după cum vom vedea în continuare.

Statele Unite reprezintă unul dintre cei mai mari furnizori externi de asistență umanitară și securitară atât la nivel oficial cât și prin forțe intermediare neoficiale de pe teritoriul Irakului. Deși acest aspect, conform datelor oficiale, se află pe o pantă descendentă începând cu mandatul președintelui Donald Trump (anul 2016), când S.U.A. investea mai mult de 3.9b.\$ în salariile directe ale militarilor străini aflați pe teritoriul Irakului, și în echipament și pregătire militară, în prezent, deși datele pentru anul 2021 nu sunt complete, pe fondul retragerilor trupelor americane, suportul extern al Statelor Unite s-a redus până la aproximativ 30 mil.\$ (US Aid, 2021). Dacă existența și anvergura relațiilor intermediare ar fi analizate ținând cont de resursele furnizate de actorul extern, atunci implicarea Statelor Unite pe teritoriul irakian s-ar putea transla în posesia celei mai interconectate și extinse rețele *proxy*. În realitate, acest aspect nu relatează cu exactitate relațiile intermediare pe care Statele Unite le-a dezvoltat cu actorii locali. Acestea se încadrează cu precădere în relații de cooperare, în care facilitarea de către statul sponsor a îndeplinirii obiectivelor forțelor surogat contribuie la atingerea obiectivelor acestuia. Chiar dacă acțiunile forțelor surogat nu sivesc direct la atingerea obiectivului propriu-zis al actorului sponsor, acestea îl facilitează. Astfel că există o relație *proxy* bazată mai mult pe cooperare, în care dorințele actorilor se intersectează, și mai puțin pe ordine directe și execuție strictă. În cazul Statelor Unite aceste acțiuni vizează subminarea influenței Iranului pe scena politică a Irakului și a Orientului Mijlociu, astfel folosind forțe surogat atât din rândul minorităților sunni și kurde cât și guvernul în sine (Lund, 2018).

Domeniul militar și de *intelligence* reprezintă ramura principală de activitate a Statelor Unite pe teritoriul Irakului. Deși prezența acestora este sub pretextul ajutorului umanitar în vederea combaterii terorismului, a extremismului, a insurgenței și restabilirea durabilă a păcii, ajutorul oferit de Statele Unite urmărește o consolidare a prezenței atât pe scena politică cât și pe câmpul de luptă în vederea unei poziționări strategice superioare față de statul iranian.

Pe fondul amenințărilor emergente, în domeniul militar, Statele Unite se afiliază cu Serviciul de Combaterie a Terorismului (C.T.S.) irakian și, cu anumite subdiviziuni a Peshmerga și cu diferite forțe tribale sunni, acțiuni care au pus bazele unei rețele *proxy* bine interconectată.

Relațiile dintre Statele Unite și C.T.S. au un istoric care datează încă de la formarea serviciului (anul 2007); S.U.A. fiind implicate în buna funcționare a serviciului atât la nivel tactic cât și strategic. Istoricul sugestiv marchează o orientare evidentă a serviciului către Statele Unite, astfel împărtășind aceleași valori, idealuri, obiective și chiar aceleași percepții asupra amenințărilor (Knights, Mello, 2017). C.T.S. reprezintă un produs vestit fiind catalogată de unii drept nucleul strategiilor Statelor Unite în Orientul Mijlociu (Witty, 2016), dar cu toate acestea, a fost format ca o forță națională având la bază valori democratice și servind intereselor Irakului. Astfel că influența și relația intermediară cu Statele Unite există, fiind înrădăcinată în mentalitatea colectivă a grupului, dar acest lucru nu denotă obediență precum în cazul P.M.F. care comparativ cu C.T.S., a fost inițial o grupare paramilitară compusă din grupări teroriste și miliții locale, subordonată direct și ostentativ Iranului.

Relațiile dintre Statele Unite și forțele tribale sunni se evidențiază odată cu suportul oferit triburilor sunni în acțiunile care vizau securitatea zonelor Ninewa și Anbar prin mișcarea cunoscută drept *Iraqi Awakening* (Cambanis et al., 2019). Ulterior susținerea mobilizării acestor forțe tribale sunni în vederea formării *Tribal Mobilization Forces* (T.M.F.) a servit pe de-o parte drept o strategie pentru combaterea forțelor intermediare iraniene pentru S.U.A. (Office Of The Secretary Of Defense 2015), iar pe de altă parte a oferit o alternativă viabilă populațiilor triburilor locale sunni de a se alătura luptei împotriva terorismului; acestea nedorind să se alătore P.M.F. datorită majorității shia. În prim planul acțiunilor de sponsorizare a T.M.F. se afla varianta oficială de susținere a luptei împotriva terorismului. Deși interesele T.M.F. de a purta o luptă

consolidată împotriva terorismului și de a redobândi controlul asupra teritoriile ocupate de I.S.I.S. au fost îndeplinite odată cu suportul logistic al Statelor Unite, această sponsorizare servea unor scopuri mult mai ample. Motivul real sau principal al relației intermediare dintre cei doi actori viza palierul politic atât pentru S.U.A., acesta dorind contrabalansarea influenței Iranului pe scena Irakului, cât și pentru T.M.F., unde lupta împotriva terorismului deși reprezenta un punct prioritar pe agenda personală, dorea, printr-o posibilă reușită, să se afirme pe scena politică în vederea promovării intereselor minorităților shia.

Convergența intereselor celor doi actori evidențiază o relație intermediară de cooperare, în care sponsorizarea și susținerea agendei T.M.F., asigură Statelor Unite influență pe scena națională a Irakului.

În timp ce discuțiile la nivel internațional se axează pe motivațiile actorilor sponsori și scopurile forțelor intermediare afiliate, un punct relevant ar fi analiza competiției *proxy* dintre cei doi giganți din punctul de vedere al statului irakian. În discursurile oficiale, prezența Statelor Unite este tratată echivalent cu cea iraniană, cele două state prezentând pentru Irak aceleași scopuri. În timp ce Statele Unite doresc să folosească întreg statul Irak ca și un *proxy* împotriva Iranului, Iranul dorește să folosească Irakul în vederea extinderii influenței regionale în detrimentul S.U.A. (Jiyad, 2020).

Agenda Statelor Unite în ceea ce privește Iranul, se reflectă direct asupra strategiei acestora aplicată asupra relațiilor S.U.A. - Irak. Se evidențiază o strategie rigidă și ofensivă, în care oficialii americani, prin prisma relațiilor intermediare create, încearcă constant să influențeze Guvernul irakian în vederea adoptării unei poziții mult mai reticente față de Iran.

Direcțiile de acțiune vizate fac referire în primul rând la aplicarea sancțiunilor economice impuse de S.U.A. Iranului; deși acestea la nivelul Comisiei Europene au fost catalogate drept discriminatorii și nule, Irakul datorită presiunilor americane a trebuit să reducă importurile și schimburile economice cu acesta (Aljazeera, 2018). Această cerință sau încercare a S.U.A. venită pe fondul disensiunilor cu Iranul în ceea ce privește proliferarea armelor de distrugere în masă și a creșterii influenței acestuia în regiune, poziționează Irakul în dificultate datorită dependenței de importurile energetice iraniene (Pamuk, 2020). În al doilea rând, se dorește o reducere a influenței P.M.F. pe scena politică națională datorită afilierii acesteia

cu Iranul. Vremurile de mult apuse ale dominației sunni (perioada dominației lui Saddam Hussein), furnizarea constantă a Iranului de materiale logistice (de multe ori superioare celor furnizate de S.U.A.) și inconsistența acțiunilor S.U.A. îngreunează abilitatea acestora de a segesiona/manipula Guvernul irakian în vederea subminării influenței iraniene. În vederea atingerii obiectivelor, Statele Unite s-au axat și pe actorii intermediari de la nivel substatal; deținerea unor forțe împluternicite, reprezentate de actori politici sau entități relevante care au abilitatea de a promova sau susține interesele Statelor Unite (a actorului sponsor) pe teritoriul Irakului reprezintă un factor cheie al strategiei. Statele Unite se bazează pe alianțele *proxy* formate cu minoritatea sunni (T.M.F.) și populația kurdă (K.R.G.) în vederea apărării intereselor Statelor Unite în confruntările politice interne; mai mult decât atât, susținerea S.U.A. vizează obținerea suportului celor două entități în vederea alegerii unor lideri care salută viziunea și ideologia vestică (cazul alegerii prim-ministrului Haider al Abadi în 2014-2018) (Harding, 2014). Această strategie s-a dovedit mai mult sau mai puțin eficace, culminând cu perioada post uciderii lui Soleimani când s-a pus (sub o posibilă influență a grupărilor pro iraniene) problema retragerii trupelor militare americane (a tuturor trupelor străine de pe teritoriul irakian) de pe teritoriul Irakului (Aljazeera, 2021).

Cu toate acestea, deși strategia abordată de Statele Unite era una promițătoare, având o anvergură mare, axată pe mai multe nivele de luare a deciziei, de la entități intermediare substatale, până la entități statale și personalități politice, s-a dovedit insuficiența scopului final. Presiunile externe și implicarea în relații intermediare atât a Statelor Unite cât și a Iranului delimitează o scenă *proxy* competitivă care necesită echitate din partea ambilor actori implicați, lucru care a plasat S.U.A. în derizoriu. Pe lângă susținerea consolidată și net superioară a Iranului din punct de vedere al tipurilor de armament furnizat (S.U.A. nu furnizează armament de calibru mare), Statele Unite dovedesc un sprijin nesigur⁴ și inechitabil, cererile fiind mult mai mari decât facilitățile oferite făcând strict referire la cultivarea relațiilor intermediare, nu la eforturile implicate direct în combaterea terorismului.

⁴ a. Trădarea populației kurdă. Jon Schwarz, *The U.S. Is Now Betraying the Kurds for the Eighth Time*, în *The Intercept*, 7 octombrie 2019, (<https://theintercept.com/2019/10/07/kurds-syria-turkey-trump-betrayal/>), accesat în 29.06.2021. b. suportul și mai apoi abandonare forțelor sunni sahwa în contextul amenințărilor *al-Qaeda*. Mike Hanna, *Iraq Sunni fighters fear US pullout*, în Aljazeera online, 2 septembrie 2010, (<https://www.aljazeera.com/news/2010/9/2/iraq-sunni-fighters-fear-us-pullout>), accesat în 29.06.2021.

ESCALADAREA CONFLICTULUI S.U.A. - IRAN PE FONDUL ATRIBUIRILOR ERONATE A ACȚIUNILOR FORȚELOR INTERMEDIARE

Anul 2019 a marcat pentru Irak începutul unui nou șir lung de evenimente, care nu doar au destabilizat statul la nivel politic ci au adâncit și mai mult problematica sectarismului (Alkhudary, 2020). Mai mult decât atât, problematicile irakiene, au fost marcate și de tensiunile dintre Iran - S.U.A. care acum, mai mult decât niciodată, pe fondul competiției *proxy* riscă începerea unui conflict direct.

Un prim eveniment era marcat de creșterea naționalismului, sectarismului și al corupției care a generat pe scena națională a statului irakian numeroase proteste ale populației care nu numai că au copleșit întreaga societate ci și sistemul politic (BBC, 2019). De la sine înțeles, că pe fondul acestor problematici s-au dezvoltat și sentimente anti S.U.A. și anti Iran, intervențiile acestora, cu precădere cele ale Iranului, fiind considerate parte a problematicii cu care se confruntă statul irakian în prezent. Viziunea asupra Statelor Unite era una mai prietenoasă datorită implicării directe și eficace în combaterea terorismului; acțiunile acestora au pus bazele C.T.S. și au oferit populației alternative în vederea participării active în procesul de combatere a I.S.I.S..

Un alt cumul de evenimente care au marcat scena națională a Irakului a reprezentat și accentuarea tensiunilor dintre Iran și S.U.A.. În luna mai a anului 2019, patru nave comerciale aparținând Statelor Unite au fost atacate în Golful Oman. Deși nu au existat dovezi concludente care să demonstreze sursa atacului, la nivel internațional, S.U.A. face Iranul răspunzător pentru aceste acțiuni. Aceste acuzații vin pe fondul declarațiilor anterioare făcute de S.U.A. susținute pe baza unor rapoarte de *intelligence* conform cărora Iranul sau forțele intermediare ale acestuia pregăteau o campanie de amenințare a forțelor și transporturilor maritime de petrol americane din zonă (Gardner, 2019). Mai mult decât atât, președintele Donald Trump a avertizat că în cazul unui conflict sau amenințare directă din partea Iranului, va înainta defensive care vor reprezenta „sfârșitul oficial” al acestuia (Kimball, 2019). Ca și răspuns al acestor declarații, în aceeași zi, a fost orchestrat un atac balistic revendicat de către *Guardians of Blood Brigade*, *proxy* al Iranului, care a explodat în apropierea Ambasadei S.U.A. de lângă Bagdad (Abdul-Zahra, 2020).

În decembrie 2019 o serie de atacuri asupra bazelor americane de pe teritoriul Irakului s-au soldat

cu numeroase victime atât din rândul coaliției cât și al populației irakiene. Din surse oficiale, acest atac a fost revendicat de Kata'ib Hezbollah (K.H.), o miliție P.M.F. shia afiliată Iranului (U.S. Embassy, 2019). Ca și răspuns la aceste bombardamente, S.U.A. a orchestrat atacuri aeriene care vizau gruparea K.H. pe teritoriul Irakului; acest atac s-a soldat cu aproximativ 100 de victime. Toate aceste acțiuni au fost văzute la nivel național ca și o încălcare a suveranității Irakului datorită faptului că S.U.A. nu a consultat anterior Consiliul Național de Securitate al Irakului (I.N.S.C.). Răspunsul la nivel național, susținut de președintele I.N.S.C., Fali al-Fayyadh fostul președinte al P.M.F. (U.S. Department of the Treasury, 2021), viza reconsiderarea relațiilor dintre S.U.A. și Irak. Deși acțiunile S.U.A. au fost condamnate de mai mulți lideri politici irakieni, aceștia făceau parte cu precădere din gruparea P.M.F., astfel că inițiativa I.N.S.C. este asociată cu dorința Iranului de a submina influența Statelor Unite asupra Irakului. Șirul evenimentelor continuă cu un nou atac atribuit K.H. (pe fondul tensiunilor militare existente) asupra ambasadei S.U.A.; atacul a constant doar în vandalizarea ambasadei, integritatea fizică a persoanelor aflate în interiorul acesteia nefiind atinsă. Participanții atacului erau îmbrăcați în haine civile, neputând fi atribuiți vreunei grupări, dar cu toate acestea, printre manifestanți au fost identificați Hadi al-Amiri, Qais al-Khazali și liderul comitetului P.M.F., Fali al-Fayyadh. Mai mult decât atât există date conform cărora, cu trei zile anterior atacului, comandantul securității din Zona Verde unde este amplasată ambasada, a fost schimbat cu o personalitate aparținătoare entității P.M.F. (Iraq Security and Humanitarian Monitor, 2020).

Toate aceste atacuri din anul 2019 au culminat cu uciderea lui Qasem Soleimani, comandantul iranian al *Quds Force*, parte a *Islamic Revolutionary Guard Corps* (I.R.G.C.) prin intermediul unui atac cu dronă. Atacul a avut loc pe 3 ianuarie 2020, în aeroportul din Bagdad, de unde comandantul iranian urma să se întâlnească cu prim ministrul Irakului, Adil Abdul-Mahdi. Acesta era însoțit de Abu Mahdi al-Muhandis, comandant irakian al Kata'ib Hezbollah, considerat terorist de către S.U.A. și Emiratele Arabe, și de liderul P.M.F. (Yugas, 2020). Qasem Soleimani era al doilea om în stat, considerat un factor cheie în constelația politică a Iranului datorită rolului său în instrumentarea operațiunilor de proliferare a influenței iraniene în regiune.

Comunitatea internațională a blamat această acțiune a Statelor Unite, fiind considerată o repercusiune a escaladării competiției *proxy* dintre cele două state. Cu toate acestea, explicația oficială oferită de Statele Unite viza pericolul emergent pe care îl reprezenta acesta pentru diplomații și personalul american aflat pe teritoriul irakian și în regiune (BBC, 2020).

Reacția Irakului la toate aceste evenimente, în cazul protestelor populației cât și al competiției *proxy* dintre Iran și S.U.A. s-a concretizat în votul Parlamentului, majoritar aparținător P.M.F., care viza obligarea Guvernului irakian de a dezvolta un mecanism care să permită retragerea tuturor trupelor străine de pe teritoriul național (Levenson et al., 2020). Deși această măsură pare echitabilă, vizând ambele tabere, influența Iranului în Irak este exercitată via P.M.F., în timp ce Statele Unite miza pe suportul Guvernului oferit „în schimbul” capabilităților și eforturilor depuse în campania de combatere a terorismului încă din anul 2013.

Odată cu decizia Parlamentului din ianuarie 2020, până în prezent, trupele S.U.A. de pe teritoriul Irakului sunt în continuă retragere, cu toate acestea, personalul I.S.F. este dependent de suportul strategic al ofițerilor S.U.A. în ceea ce privește mecanismul de combatere a terorismului. Mai mult decât atât, la Dialogurile Strategice, (U.S. Department of State, 2020) dintre N.A.T.O. și Irak care vizau combaterea terorismului s-a decis extinderea suportului oferit de Coaliție (Loveluck, 2021). Cu alte cuvinte, în ciuda succesului parțial al Iranului de a înlătura prezența S.U.A. de pe teritoriul irakian, influența și necesitatea S.U.A. printre rândurile C.T.S. i-a favorizat continuitatea acțiunilor dar sub egida N.A.T.O..

CONCLUZII

Intervențiile *proxy* sunt similare celor directe; acestea pot genera o victorie, o înfrângere sau un rezultat mixt. Problematika impusă de proliferarea implicării statelor în relații intermediare este complexă, iar gestionarea acestora este dificilă, astfel implicând o coordonare amplă a capabilităților atât la nivel strategic cât și tactic în vederea atingerii obiectivelor scontate. La nivel strategic, diferențele ideologice, doctrinare sau culturale, pot îngreuna procesul de cooperare și de atingere a consensului. Este eronat să considerăm că relațiile intermediare se bazează doar pe principiul *follow the rules*. După cum am văzut în cazul Statelor Unite și a forței sponsorizate

C.T.S., deși acestea împărțeau aceleași viziuni și ideologie, iar C.T.S. reprezintă un produs aproape în totalitate vestic, în cazuri specifice precum sesiunea parlamentară care viza retragerea trupelor străine de pe teritoriul irakian, Statele Unite nu s-au bucurat de suportul preconizat. Hughes Geraint susținea că războiul purtat prin intermediari este total anti strategic prin prisma focusului total pe acest aspect, astfel alte mijloace cheie precum cele diplomatice și economice cad în derizoriu (Geraint, 2012). La nivel tactic, natura suportului oferit de statul sponsor, în mod convențional, dictează relațiile de subordonare dintre cei doi actori; cu toate acestea, specificitatea hibridă a statului irakian, datorată pletorii de entități substatale și a gamei variate de actori sponsori, de la puteri regionale și internaționale precum Iran și S.U.A., până la entități substatale precum T.M.F. și P.M.F. înclină diferit balanța. Astfel că entitățile intermediare sunt susceptibile să schimbe în orice moment taberele, în funcție de necesitățile emergente. Pe baza acestui raționament, diferite entități sunni afiliate T.M.F. datorită neîncrederii promovate de S.U.A și al suportului mult mai substanțial oferit de Iran, și-au schimbat afilierea, subordonându-se P.M.F.

Ambiguitate și negarea plauzibilă, în mod convențional, reprezintă atuul principal și determinant pentru actori în vederea acționării via forțe surogate. În contextul actual, cum am observat și în cazul P.M.F. afiliat Iranului și T.M.F. afiliat Statelor Unite, negarea plauzibilă nu mai există sau, cel puțin, este greu de susținut. În cazul trupelor *proxy* care acționează în directă coordonare cu forțele armate a unui alt stat precum în cazul S.U.A. și C.T.S., sau sunt direct susținute de entități străine precum în cazul P.M.F. și al Iranului este aproape imposibilă negarea afiliărilor. Având aceste coordonate, concepția conform căreia războiul purtat prin intermediari reprezintă cel mai facil mod de purtare a unui război fără a atrage repercusiuni, nu este susținută.

Cu toate acestea, preponderența statelor de a utiliza actori intermediari în conflictele actuale devine un factor relevant în analiza mediului internațional de securitate. Competiția la nivel interstatal și substat, axată în mod convențional pe utilizarea propriilor capacități, în contextul actual s-a transformat într-o competiție *proxy*. În acest sens putem cataloga, intervenția atât a S.U.A cât și a Iranului în Irak ca o activitate de sponsorizare a diverselor entități substatale sau statale în vederea atingerii propriilor obiective, astfel transformând statul într-un teatru de exercitare a competiției dintre aceștia.

În competiția marilor puteri de extindere a influenței la nivel regional, internațional, state fragmentate sau copleșite de alte problematice devin ținte/surse principale ale actorilor intermediari. Pe fondul amenințărilor teroriste emergente, statele din Orientul Mijlociu, cu preponderență Irakul, se confruntă cu o incapacitate de combatere a acestora. Astfel că sub pretextul combaterii terorismului, actori precum S.U.A. și Iranul își facilitează dezvoltarea rețelelor intermediare. În alte cuvinte, statele slabe aflate în interacțiuni directe cu state hegemonice, în perioade de criză, creează circumstanțe favorabile intervenției externe.

Intervenția marilor puteri venită pe fondul colapsului armatelor naționale, a servit atât dorinței S.U.A. de proliferare a influenței în regiune cât și nevoiei Iranului de a înlătura influența vestică din regiune. Conexiunile formate pe parcursul anilor s-au transformat în contextul actual într-o competiție *proxy* în care S.U.A. pe de-o parte via C.T.S. și T.M.F. încearcă să folosească întregul stat irakian împotriva extinderii influenței și a coridoarelor economice iraniene, iar pe de altă parte, Iranul via P.M.F. încearcă să submineze încrederea Guvernului irakian în ajutorul oferit de S.U.A.. Cu toate acestea, atribuirea în integralitate a tuturor acțiunilor P.M.F. și T.M.F. statelor sponsor conduce la o interpretare greșită a evenimentelor. În realitatea mediului de securitate actual, forțele *proxy* sunt caracterizate de ambiguitate, complexitate și contradicție. Astfel că gradul de dependență și obediență față de actorul sponsor este dinamic, la fel și predispoziția acestora de a acționa în mod individual. Deși afilierea celor două entități sunt bine cunoscute și recunoscute, acestea posedă interese și agende proprii care s-au dovedit nu de puține ori contrare așteptărilor sau viziunilor statelor sponsor.

Studiul de caz axat pe conflictul dintre S.U.A. și Iran care a acaparat întreaga scenă națională a Irakului ne-a demonstrat că conflictele secolului XXI sunt interconectate, iar caracterul *proxy* a acestora care reprezenta o inovație strategică, acum este o specificație aproape de bază a mediului internațional de securitate.

Tensiunile dintre Iran și S.U.A. create indirect prin intermediul entităților afiliate P.M.F., acțiunile ostentative ale K.H. fiind atribuite Iranului, au culminat cu uciderea liderului iranian Qasem Soleimani. Deși această escaladare a conflictului, care a condus până aproape de o confruntare directă a fost posibilă pe fondul conflictului mocrnit dintre

cei doi giganți, acțiunile entităților intermediare au reprezentat factorul declanșator. Astfel având aceste coordonate putem afirma faptul că intervențiile via forțe intermediare reprezintă pe termen scurt un

avantaj strategic, atingerea obiectivelor fiind mult mai facilă, iar pe termen lung, conform analizei cazului S.U.A. - Irak - Iran reprezintă un factor destabilizator care facilitează escaladarea conflictului.

BIBLIOGRAFIE

WEBOGRAFIE

- Abdul-Zahra, Q. (2020) *Rockets target US Embassy in Baghdad's Green Zone, no casualty*. Disponibil la: <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2021/02/22/rockets-target-us-embassy-in-baghdads-green-zone-no-casualties/> (accesat: 30.06.2021).
- Aljazeera (2018) „Iraq elections final results: Sadr's bloc wins parliamentary poll”. Disponibil la: <https://www.aljazeera.com/news/2018/5/20/iraq-elections-final-results-sadrs-bloc-wins-parliamentary-poll> (accesat: 11 iunie 2021).
- Aljazeera (2018) „Iraq elections final results: Sadr's bloc wins parliamentary poll”. Disponibil la: <https://www.aljazeera.com/news/2018/5/20/iraq-elections-final-results-sadrs-bloc-wins-parliamentary-poll> (accesat: 19 iunie 2021).
- Aljazeera (2021) *Iraqis demand US troops pull out on Soleimani killing anniversary*. Disponibil la: <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/3/iraqis-mark-soleimani-killing-anniversary-with-anti-us-chants> (accesat: 29.06.2021).
- Alkhudary, T. (2020) *How Iraq's sectarian system came to be*. Disponibil la: <https://www.aljazeera.com/opinions/2020/3/29/how-iraqs-sectarian-system-came-to-be> (accesat: 30.06.2021).
- Al-Nidawi, O. (2019) „The growing economic and political role of Iraq's PMF”, *Middle East Institute*. Disponibil la: <https://www.mei.edu/publications/growing-economic-and-political-role-iraqs-pmf>.
- Andrews, A.G. (2016) „*Second World War (1939-1945): Causes and Consequences*”, ClearIAS, 25 octombrie. Disponibil la: <https://www.clearias.com/second-world-war/> (accesat: 27 iunie 2021).
- BBC News (2019) *The Iraq protests explained in 100 and 500 words*. Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-50595212> (accesat: 29.06.2021).
- BBC News (2020) *Qasem Soleimani: US strike on Iran general was unlawful, UN expert says*. Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53345885> (accesat: 30.06.2021).
- Chen, J. (2021) „Group of Seven (G-7)”, *Investopedia*. Disponibil la: <https://www.investopedia.com/terms/g/g7.asp> (accesat: 28 iunie 2021).
- Council of the EU Press release (2015) „Council conclusions on the EU regional strategy for Syria and Iraq as well as the ISIL/Da'esh threat”. Disponibil la: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/03/16/council-conclusions-eu-regional-strategy-for-syria-and-iraq-as-well-as-the-isil-daesh-threat/> (accesat: 02 iulie 2021).
- Fuller, G. (2006-2007) „The Hizballah-Iran Connection: Model for Sunni Resistance” *The Washington Quarterly*. Disponibil la: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/twq/win2006-07/07winter_fuller.pdf (accesat: 07 iunie 2021).
- Gardner, F. (2019) *US 'blames Iran' for damage to tankers in Gulf of Oman*. Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-48264499> (accesat: 30.06.2021).
- Gaston, E. (2017) „Sunni Tribal Forces”, *GPPi online*. Disponibil la: <https://www.gppi.net/2017/08/30/sunni-tribal-forces> (accesat: 14 iunie 2021).
- Glenn, C. (2019) „Timeline: the Rise, Spread, and Fall of the Islamic State” *Wilson Center*. Disponibil la: <https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-the-rise-spread-and-fall-the-islamic-state> (accesat: 11 iunie 2021).
- Harding, L. (2014) *Haider al-Abadi: from exile in Britain to Iraq's next prime minister*. Disponibil la: <https://www.theguardian.com/world/2014/aug/11/haider-al-abadi-profile-iraqs-next-prime-minister> (accesat: 29.06.2021).
- Heilbrunn, J. (2019) *Emmanuel Macron is right: NATO is over*. Disponibil la: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/11/08/emmanuel-macron-is-right-nato-is-over/> (accesat: 3 decembrie 2020).
- Human Rights Watch Arms Project (1995) „Rearming with Impunity International Support for the Perpetrators of the Rwandan Genocide”. Disponibil la: <https://www.hrw.org/reports/1995/Rwanda1.htm> (accesat: 19 aprilie 2021).
- Iraq Security and Humanitarian Monitor (2020) în *Enabling Peace in Iraq Center: Enhance Understanding: December 19, 2019 – January 2, 2020*. Disponibil la: <https://enablingpeace.org/ishm235/#Headline1> (accesat: 30.06.2021).
- Jiyad, S. (2020) „Iraq's Impossible Choice between Iran and America”, *The Century Foundation*. Disponibil la: <https://tcf.org/content/commentary/iraqs-impossible-choice-iran-america/> (accesat: 26.06.2021).
- Kimball, S. (2019) *Trump warns Iran not to fight the US: 'That will be the official end of Iran'*. Disponibil la: <https://www.cnbc.com/2019/05/19/trump-warns-iran-not-to-threaten-the-us-that-will-be-the-official-end-of-iran.html> (accesat: 30.06.2021).
- Knights, M., Mello, A. (2017) „The Best Thing America Built In Iraq: Iraq's Counter-Terrorism Service and the Long War Against Militancy”, *Texas National Security Review*. Disponibil la: <https://warontherocks.com/2017/07/the-best-thing-america-built-in-iraq-iraqs-counter-terrorism-service-and-the-long-war-against-militancy/> (accesat: 25 iunie 2021).
- Levenson, E., Pleitgen, F., Elwazer, S., Vera, A. (2020) *Iraqi Parliament votes for plan to end US troop presence in Iraq after Soleimani killing*. Disponibil la: <https://edition.cnn.com/2020/01/05/world/soleimani-us-iran-attack/index.html> (accesat: 30.06.2021).
- Loveluck, L. (2021) *U.S. and Iraq conclude talks on troop presence*. Disponibil la: https://www.washingtonpost.com/world/us-iraq-talk-troops/2021/04/07/e9a15998-97cb-11eb-8f0a-3384cf4fb399_story.html (accesat: 30.06.2021).
- Loveman, C. (2002) „Assessing the phenomenon of proxy intervention”, *Conflict Security and Development*, vol. 2, pp. 30-33. doi: [10.1080/14678800200590618](https://doi.org/10.1080/14678800200590618).

- Lund, A. (2018) „How Washington Learned to Love Haider al-Abadi”, *The century foundation*. Disponibil la: <https://tcf.org/content/report/washington-learned-love-haider-al-abadi/> (accesat: 25 iunie 2021).
- Malik, H. (2021) „Qais al-Khazali's Show of Independence”, *The Washington Institute for Near East Policy*. Disponibil la: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qais-al-khazalis-show-independence> (accesat: 18 iunie 2021).
- N.A.T.O. official page. Disponibil la: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> (accesat: 28 iunie 2021).
- Office Of The Secretary Of Defense (2015) *FY 2016 Overseas Contingency Operations (O.C.O.) Iraq Train and Equip Fund (I.T.E.F.)*. Disponibil la: <https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2016/FY16 ITEF J Book.pdf> (accesat: 26.06.2021).
- Pamuk, H. (2020) *U.S. renews waiver for Iraq to import Iranian energy for 60 days*. Disponibil la: <https://www.reuters.com/article/iraq-energy-usa-int-idUSKCN26F2GH> (accesat: 29.06.2021).
- Pearson, F. (1974) „Foreign military intervention and domestic disputes”, *International Studies Quarterly*, vol. 18, nr. 3, pp. 262-263. doi: <https://doi.org/10.2307/2600156>.
- Rubin, A., Al-Salhy, S., Gladstone, R. (2014) „Iraqi Shiite Cleric Issues Call to Arms”, *The New York Times*. Disponibil la: <https://www.nytimes.com/2014/06/14/world/middleeast/iraq.html> (accesat: 11 iunie 2021).
- Saliba, I. (2016) „Iraq: Legislating the Status of the Popular Mobilization Forces”, *Global Legal Monitor*. Disponibil la: <https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/iraq-legislating-the-status-of-the-popular-mobilization-forces/> (accesat: 11 iunie 2021).
- U.S. AID (2021) „U.S. Foreign Aid by Country for 2016-2021”. Disponibil la: https://explorer.usaid.gov/cd/IRQ?fiscal_year=2021&measure=Obligations (accesat: 25 iunie 2021).
- U.S. Department of State (2021) *Statement on the U.S.-Iraq Strategic Dialogue*. Disponibil la: <https://www.state.gov/joint-statement-on-the-u-s-iraq-strategic-dialogue/> (accesat: 30.06.2021).
- U.S. Department of the Treasury (2021) *Treasury Sanctions Iraqi Militia Leader Connected to Serious Human Rights Abuse*. Disponibil la: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm1231> (accesat: 30.06.2021).
- U.S. Embassy in Baghdad, (2019) *Statement From Assistant to the Secretary of Defense Jonathan Hoffman*. Disponibil la: <https://iq.usembassy.gov/statement-from-assistant-to-the-secretary-of-defense-jonathan-hoffman/> (accesat: 02.07.2021).
- Vinograd, C., Cheikh, A.O. (2021) „Syria, ISIS Have Been 'Ignoring' Each Other on Battlefield, Data Suggests”, *nbc news*. Disponibil la: <https://www.nbcnews.com/storyline/isis-uncovered/syria-isis-have-been-ignoring-each-other-battlefield-data-suggests-n264551> (accesat: 02 iulie 2021).
- Yuhas, A. (2020) *Airstrike That Killed Suleimani Also Killed Powerful Iraqi Militia Leader*. Disponibil la: <https://www.nytimes.com/2020/01/03/world/middleeast/iraq-iran-airstrike-al-muhandis.html> (accesat: 30.06.2021).
- Al Jbour, A. (2021) *The Popular Mobilization Forces in Iraq: Regional Dynamics and Local Variables*. Friedrich-Ebert-Stiftung, pp.9-11.
- Aliyev, H. (2016) „Strong militias, weak states and armed violence: Towards a theory of 'state-parallel' paramilitaries” *Security Dialogue*, vol. 47. Sage Publications.
- Bengio, O. (2016) *The Kurds' proxy trap*, ResearchGate.
- Busby, J. (2008) „Who Cares about the Weather?: Climate Change and U.S. National Security”, *Security Studies*.
- Byman, D., Chalk, P., Hoffman, B., Rosenau, W., Brannan, D. (2001) *Trends in Outside Support for Insurgent Movements*, Santa Monica: RAND, p. 84.
- Cambanis, T., Esfandiary, D., Ghaddar, S., Wahid M., Lund, A., și Mansour, R. (2019) *Hybrid Actors Armed Groups And State Fragmentation In The Middle East*. New York: The Century Foundation Press.
- Day, A. (2002) *Implication of surrogate warfare*, Naval War College.
- Devers, J. (1947) „Major Problems Confronting a Theater Commander in Combined Operations”, *Military Review*, vol.27, nr.7, pp.3-14.
- Dickson, E., de Mesquita E.B. (2007) „The Propaganda of the Deed: Terrorism, Counterterrorism, and Mobilization” *American Journal of Political Science*, vol. 51.
- Dury-Agri, J.R., Kassim, O., Martin, P. (2017) *IRAQI SECURITY FORCES AND POPULAR MOBILIZATION FORCES: ORDERS OF BATTLE*, Washington: Institute for the Study of War.
- Friedman, J. „Manpower in Counterinsurgency: Empirical Foundations for Theory and Doctrine”, *Security Studies*.
- Geraint, H. (2012) *My Enemy's Enemy: Proxy Warfare in International Politics*. Eastbourne: Sussex Academic Press, pag.10-14.
- Gerasimov, V. (2016) „The Value of Science Is in the Foresight: New Challenges Demand Rethinking the Forms and Methods of Carrying out Combat Operations”, *Military Review*, p. 25.
- Homiak, T. (2009) „Expanding the American Way of War: Working 'Through, With, or By' Non-U.S. Actors”, in *Contemporary Security Challenges: Irregular Warfare and Indirect Approaches*. Florida: The JSOU Press Hurlburt Field.
- Knights, M. (2020) „Back into the Shadows? The Future of Kata'ib Hezbollah and Iran's Other Proxies in Iraq”, *CTC SENTINEL, Combating Terrorism Center at West Point*, Vol.13.
- Levi, M. „A Model, a Method, and a Map: Rational Choice, Comparative Politics: Rationality, Culture, and Structure”, Cambridge: Cambridge University Press, t.n..
- Mahoney, J. (2000) „Path Dependence in Historical Sociology”, *Theory and Society*, vol. 29, nr. 4, pp. 507-548.
- Mazzei, J. (2009) *Death Squads Or Self-defense Forces?: How Paramilitary Groups Emerge and Challenge Democracy in Latin America*. The University of North Carolina Press. t.n..
- Mumford, A. (2013) *War and Conflict in the Modern World: Proxy Warfare*. Cambridge: Polity Press 65.
- N.A.T.O. Standard Allied Joint Publication (AJP-3) (2019) „Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations”, ediție C, varianta 1, p. 1-28, pct. 1.66, litera a, subpunct 1(b).
- Nye, J. (2004) *Soft Power: the means to success in world politics*. New York: Affairs.

CĂRȚI ȘI ARTICOLE DE SPECIALITATE

- Abdullah, F.H. (2018) „PUK-KDP Conflict: Future Kurdish Status in Kirkuk”, *Jadavpur Journal of International Relations* 22, Sage Publications.

- Paktian, F. (2019) *The Journal of Intelligence, Conflict, and Warfare: HANDLING THE IRAQI POPULAR MOBILISATION FORCES IN THE POST-ISLAMIC STATE IRAQ*, vol. 2, pp. 5-11.
- Salehyan, I. (2010) „The delegation of war to rebel organizations”, *The Journal of Conflict Resolution*, 54(3), Sage Publication, pp.496-510.
- Snyder, G., *Alliance Politics*. Ithaca: Cornell University Press.
- Waltz, K. (1979) *Theory of international politics: Origins of alliances*, New York.
- Witty, D. (2016) *Center for Middle East Policy: The Iraqi Counter Terrorism Service*, Washington D.C.: Brookings.